

Dünyada ve Türkiye’de İşgücü Piyasalarının Değerlendirilmesi

Doç. Dr. M. Çağlar ÖZDEMİR

Sakarya Üniversitesi

Siyasal Bilgiler Fakültesi

Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü

cozdemir@sakarya.edu.tr

Özet

2008 dünya ekonomik krizi ardından küresel ekonomik dengeler bozulmuş, çalışma hayatının yapısında önemli tahribatlar meydana gelmiştir. 2000-2014 döneminde Gelişmiş Ekonomiler ve özellikle AB merkezli iyileştirme çabaları hedeflenen sonuçları verememiştir. Üstelik küresel krizin olumsuz etkileri her geçen gün daha geniş alana yayılmaktadır.

Bu çalışma, küresel ve bölgesel çalışma hayatı kalitesini sınırlı parametreler üzerinden tespit etmeyi amaçlamaktadır. Bölgesel sınıflandırma ILO kapsamında yapılandırılmıştır. Bu kapsamda sekiz bölge bulunmaktadır. Bunlar; Gelişmiş Ekonomiler ve Avrupa Birliği, Merkez ve Güney Doğu Avrupa (AB Dışı) ve Bağımsız Devletler Topluluğu, Latin Amerika ve Karayipler, Doğu Asya, Güney Doğu Asya ve Pasifik, Güney Asya, Orta Doğu ve Kuzey Afrika ile son olarak Alt Sahra Afrika’dır. Sınırlı parametreler; İşgücüne Katılım, İşsizlik, İstihdam, Ücretli ve Maaşlı Çalışan, Güvencesiz İstihdam olarak belirlenmiştir.

Çalışmada yoğunlukla, ILO İstihdam ve Sosyal Görünüm Raporu 2015 verileri kullanılmıştır. Aynı zamanda, çalışma hayatına ilişkin eğilimlere makro bakış gerçekleştirebilmek için 1800’lerden bu yana çeşitli çalışma hayatı parametrelerine ilişkin küresel eğilimleri görebilmeye imkân tanıyan ve OECD veri tabanlı çalışan GAP Minder Programından yararlanılmıştır.

Sonuçta, küresel ekonominin ve çalışma hayatının 2008 krizi öncesine göre daha kötü durumda olduğu ve önümüzdeki beş yıl belirgin bir iyileşmelerin gerçekleşmesinin güç olduğu değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Ekonomik Kriz, Küresel İstihdam, İşsizlik, Çalışma Hayatı Kalitesi

Evaluation of Labour Markets in The World And Turkey

Abstract

Global economic balance has disrupted and significant damage has occurred in the structure of working life after the 2008 world economic crisis. About five years, Advanced Economies and particularly US-based development efforts cannot give the expected benefits. Moreover, the negative effects of the global crisis are spreading rapidly around the world day by day.

This study aims to determine the global and regional working life quality through limited parameters. The study was configured within ILO regional classification. In this context, there are eight regions. They can be listed as; Developed Economies and European Union, Central and South Eastern Europe (Non-EU) and CIS, Latin America and the Caribbean, East Asia, South East Asia and Pacific, South Asia, the Middle East and North Africa and with the latest in Sub-Saharan Africa. Limited parameters have been identified as; Participation in the labour force, unemployment, employment, wage and salaried workers and precarious employment.

ILO Employment and Social Outlook Report 2015 data are mostly used in this study. OECD data based GAP Minder Program was used to see the status of the holistic working life and to understand the global trends into macro framework.

Overall, the global economy and the working life in worse condition than before the 2008 crisis and the situation will worsen over the next five years were assessed.

Keywords: Economic Crisis, Global Employment, Unemployment, Working Life Quality

GİRİŞ

Küresel çalışma hayatının durumunu tespit eden çalışmaları yapan uluslararası kuruluşların başında ILO (Uluslararası Çalışma Örgütü) gelmektedir. ILO her yıl yayınladığı Küresel İstihdam Eğilimleri Raporlarıyla (2015 için Dünya İstihdam ve Sosyal Görünüm Raporu), çalışma hayatını küresel çerçevede sekiz bölgede değerlendirmektedir. Bu sınıflandırma, birbiriyle görece yol bağımlılığı olan ve benzer gelişmişlikteki ülkeler dikkate alınarak inşa edilmiştir. Anılan sınıflandırmada dünya; Gelişmiş Ekonomiler ve Avrupa Birliği, Merkez ve Güney Doğu Avrupa (AB Dışı) ve Bağımsız Devletler Topluluğu, Latin Amerika ve Karayipler, Doğu Asya, Güney Doğu Asya ve Pasifik, Güney Asya, Orta Doğu ve Kuzey Afrika ile son olarak Alt Sahra Afrika bölgelerine bölünmüştür.

Bu çalışma, küresel ve bölgesel çalışma hayatı kalitesini sınırlı parametreler üzerinden tespit etmeyi amaçlamaktadır. Bu kapsamda dünya işgücü piyasaları sınırlı değişkenler çerçevesinde analiz edilmiştir. Analize Esas Değişkenler; İşgücüne Katılım, İşsizlik, İstihdam, Ücretli ve Maaşlı Çalışan, Güvencesiz İstihdam olarak belirlenmiştir. Böylece çalışma hayatının kalitesi görece ortaya konulmaya çalışılmıştır. Elbette bu kadar sınırlı değişkenle çalışma hayatının kalitesini belirgin çizgilerle ortaya koymak mümkün değildir. Ancak her çalışmada olduğu gibi bu çalışmada da zorunlu sınırlılıklar vardır ve bu çalışmanın kapsamı gereği bu çerçevede değerlendirmeler yapılmıştır.

Her bir başlık altında erkek, kadın ve yeri geldiğinde genç ayrımında veriler incelenmiş ve değerlendirilmiştir.

Çalışmada elde edilen verilerin yorumlanmasında makro bir bakış açısı yakalayabilmek için iki boyutlu dinamik tablolar marifetiyle işgücü piyasasını önemli bir zaman serisiyle gösterebilen GAP Minder programından da yararlanılmıştır. Makalede programa ilişkin herhangi bir görsel kullanılmamıştır. GAP Minder, İsveç, Stockholm merkezli kar amacı gütmeyen bir girişim olarak, Birleşmiş Milletlerin Milenyum Gelişme Amaçları Çerçevesinde, yerel, ulusal ve küresel seviyelerde sosyal, ekonomik, çevresel vb. birçok istatistiğin kolay anlaşılabilmesi için hazırlanmış bir yazılımdır.

1.Literatür Taraması

Çalışma büyük ölçüde ILO Dünya İstihdam ve Sosyal Görünüm 2015 raporu çerçevesinde yapılandırılmıştır. ILO Küresel İstihdam Eğilimleri Raporu 2003'ten beri düzenli olarak yayınlanmaktadır. 2015 raporu Küresel İstihdam Eğilimleri yerine World Employment and Social Outlook ismi ile yayınlanmıştır. Raporlarda küresel genel bilgilere yer verildikten sonra,

sekiz bölge sınıflandırmasında yaklaşık 185 ülke için işgücü piyasası verilerine ulaşılabilir. Raporlarda refah göstergelerine de kısmen yer verilmektedir. Ayrıca beş yıllık işgücü piyasası projeksiyonlarına da ulaşılabilir.

Çalışmada kullanılan diğer bir kaynak OECD verileridir. OECD verilerinin önemli bir kısmı ILO ile uyumluluk göstermekle birlikte kimi zaman daha güncel verilere ulaşmak mümkündür.

OECD veri tabanlı çalışan GAP Minder programı ile küresel işgücü piyasası etkileşimlerine uzun dönemli göz atmak mümkündür. Program lineer ekseninde on beş, logaritmik ekseninde 16 ana başlık altında yüzlerce kombinasyona izin verebilmektedir. Bu kapsamda ekonomiden sağlığa, çevreden çalışma hayatına kadar birçok veri birlikte ve uzun dönemli izlenebilir.

2. Metodoloji

Çalışmada veri toplama ve yorumlama ağırlıklı bir yöntem kullanılmıştır. Uluslararası literatür ve ILO raporları çerçevesinde, dünya işgücü piyasanın durumu analiz edilmeye çalışılmıştır. Bu kapsamda literatür taraması ve veri analizi ağırlıklıdır.

Çalışmada tespit edilen verilerin çapraz etkileşimleri için ekonometrik veya istatistiki bir modelleme yöntemi ile kullanılmamıştır. Son dönem veriler bölgesel ayırımı gösterilmiş ve bağımsız yorumların birleştirilmesi yolu tercih edilmiştir. Çalışma, nicel veriler ışığında durum analizi yönündür.

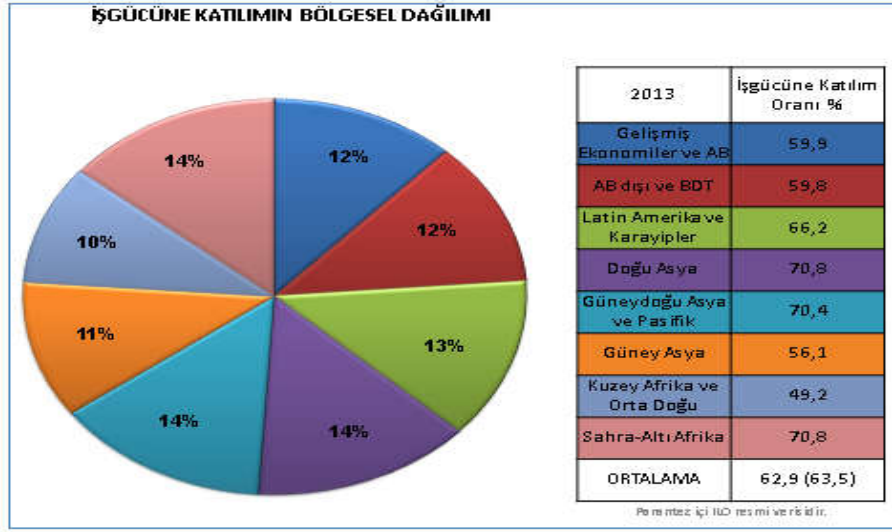
Çalışma için gerekli veriler çoğunlukla internet ortamından toplanmıştır. Verilere, ilgili kurum/kurumların resmi sitelerinden yayınlanan bölümlerden ulaşılmıştır.

3. Bulgular ve Değerlendirmeler

Yukarıda da ifade edildiği üzere analize esas değişkenler; İşgücüne Katılım, İşsizlik, İstihdam, Ücretli ve Maaşlı Çalışan, Güvencesiz İstihdam olarak belirlenmiştir. Bu başlık altında her bir değişken erkek-kadın, kimi değişkenlerde genç ayırımı ve bölgeler bazında incelenmiştir. Bu başlık altında küresel işgücü piyasasına ilişkin değerlendirmeler bölgesel bir tablo ve yanında oransal bir grafikte görselleştirilmiştir. Grafikte yer alan oranlar hemen yanındaki tablodan hesaplanmıştır. Hesaplama ilgili bölgelerin oranları n=100 kabul edilerek her bir oran bu ana kütleyle oranlanarak yüzdelik paylarına ulaşılmıştır. Böylece küresel çapta her bir başlığın bölgesel ağırlığını basitçe görebilmek mümkün olmuştur.

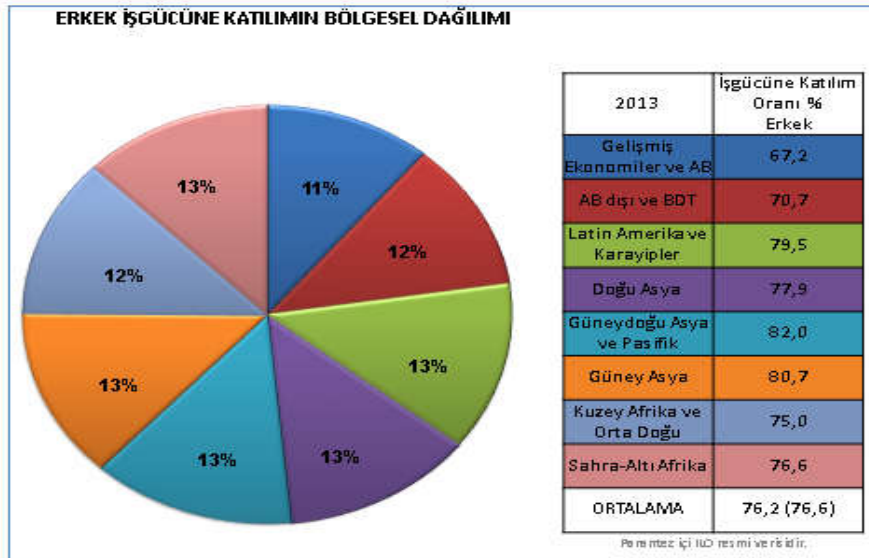
4. İşgücüne Katılım

Küresel işgücüne katılım oranı 2013 itibariyle %63 seviyesinde gerçekleşmiştir. İşgücüne katılım oranı yıllar itibariyle hep yüksek olan Gelişmiş Ekonomiler ve AB’de katılımın %60 seviyelerine gerilediği görülmektedir. İşgücüne katılımın en yüksek olduğu bölgeler Doğu Asya ve Sahra Altı Afrika olarak belirmektedir. Bunu Güneydoğu Asya ve Pasifik bölgesi izlemektedir.

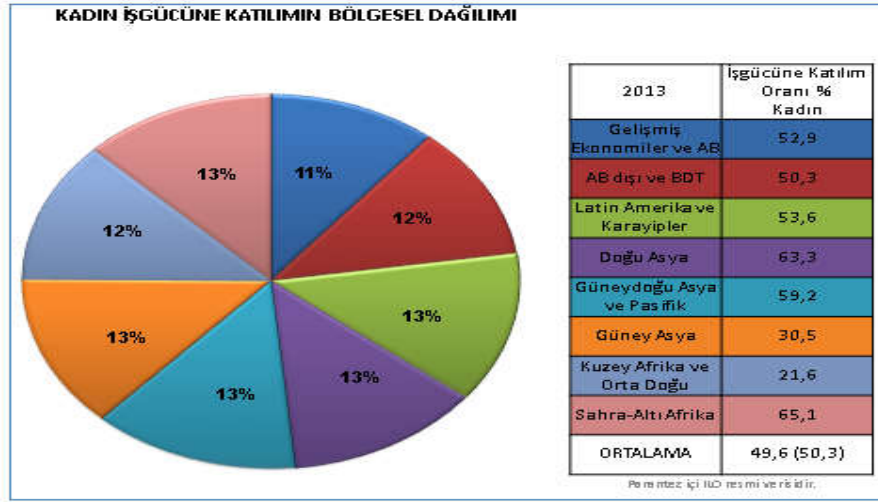

Grafik 1: İşgücüne Katılımın Bölgesel Dağılımı

Küresel erkek işgücüne katılım oranı %76 seviyesindedir. Küresel işgücü piyasasında erkeklerin işgücüne katılma oranları kadınlardan daha yüksektir. En yüksek erkek işgücüne katılma oranı Güneydoğu Asya ve Pasifik bölgesindedir. Bunu Güney Asya ve Latin Amerika-Karayipler izlemektedir. Yukarıdaki tablodan da görüleceği üzere erkek işgücüne katılım oranının en düşük olduğu bölge Gelişmiş Ekonomiler ve AB'dir.

Grafik 2: Erkek İşgücüne Katılımın Bölgesel Dağılımı

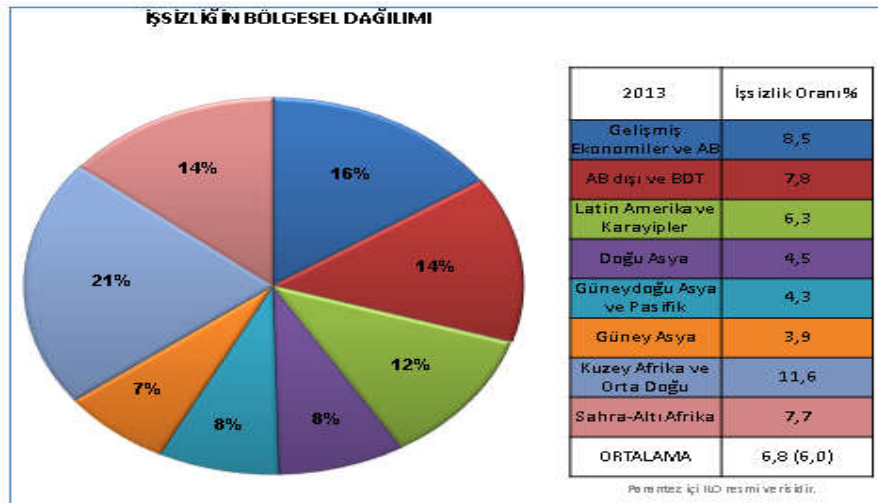
Grafik 3: Kadın İşgücüne Katılımın Bölgesel Dağılımı

5. İşsizlik

2008 ekonomik krizi ardından dünyada en fazla tartışılan konuların başında işsizlik gelmektedir. Bu tartışmaların temelinde nüfusa göre giderek artan kitlesel işsizliğin ötesinde bir durum bulunmaktadır. Çalışılmasına rağmen geçim standartlarının altında kalma -çalışan yoksulluk- işsizliğin oransal değerinden çok daha tahripkâr sonuçlar oluşturmaktadır.

Son veriler (2014 için) işsizliğin artış eğiliminde görece düşüşlerin olduğunu gösterse de hala yüksek düzeyde reel işsizlik oranlarından bahsetmek mümkündür. Dünya genelinde 201 milyon işsiz bulunmaktadır. Bu rakam işsizliğin, 2008’den bugüne 31 milyon arttığını göstermektedir. İşsizliğin, 2015’te 3 milyon önümüzdeki dört yılda ise toplamda 8 milyon daha fazla olacağı beklenmektedir (ILO, World Employment and Social Outlook 2015).

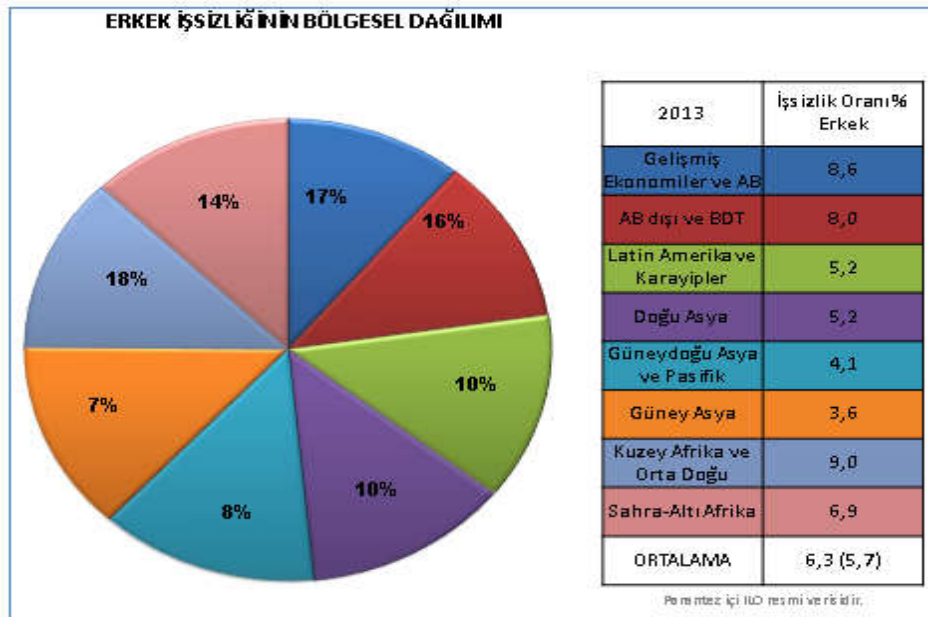
Araştırmaya konu olan dönemin son verisi 2013 çerçevesinde küresel işsizlik oranı %6,8 seviyesinde hesaplanmıştır. ILO resmi rakamı bu oranı %6 seviyesinde ilan etmektedir.

Grafik 4: İşsizliğin Bölgesel Dağılımı

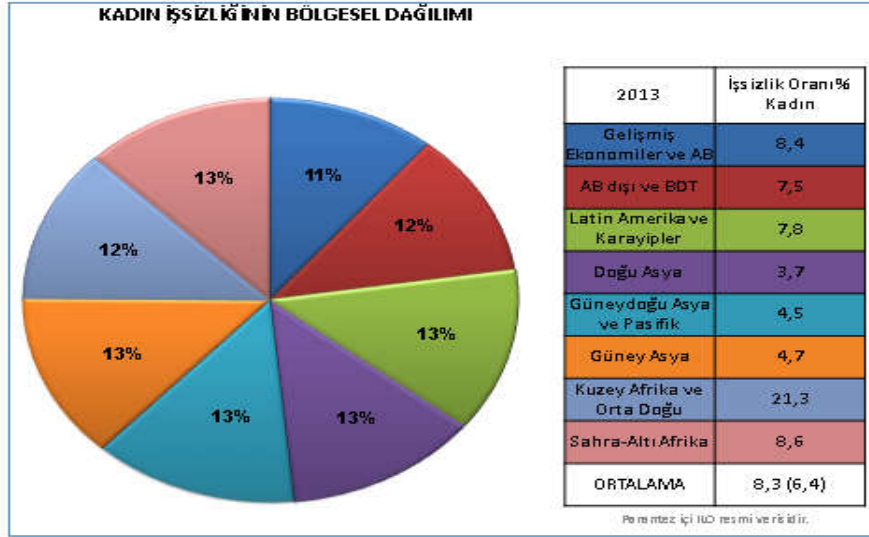
Küresel işsizliğin en yoğun olduğu bölge yukarıdaki tablodan da görüleceği üzere Kuzey Afrika ve Ortadoğu bölgesidir. Bunu Gelişmiş Ekonomiler ve AB takip etmektedir. Bilindiği üzere son küresel ekonomik kriz ABD ve AB merkezli doğup dünyaya yayıldığı için anılan bölgede işsizliğin yoğunluğu şaşırtıcı değildir. Şaşırtıcı olan bazı AB ülkelerindeki işsizlik oranlarının, özellikle genç işsizliği oranlarının çok yüksek seviyelere tırmanmasıdır. Yüksek oranlar ilgili ülkelerdeki yapısal yetersizliklerin de göstergesidir. AB sinerjisi içinde belirli bir konuma sahip olmuş ülkeler, herhangi bir olumsuzluğa büyük tepkiler verebilmektedir. İspanya, Portekiz, Yunanistan, Slovenya ve görece İtalya gibi ülkeler bu sınıf içinde yer almaktadır. İtalya'yı yukarıdaki sınıflandırmaya dâhil ederken dikkatli yaklaşmak gerekir. İtalya AB içinde güçlü ekonomiye sahip kurucu ülkelerden biri konumundadır. Ancak son dönem ekonomik performansı nedeniyle Güney Avrupa ülkesi olan İtalya hakkında olumlu değerlendirmeler yapmak mümkün olmamaktadır.

İşsizlik oranının en düşük olduğu bölge Güney Asya'dır. Ancak istatistiki güvenilirliği hakkında şüpheler olan bölge için bu değerlendirmenin ne derece doğru olacağı tartışmalıdır. Görece sistematik bir istatistik altyapısına sahip olan Hindistan'da (örn.Indian Statistical Institute, Kolkata-www.isical.ac.in) kayıt dışı çalışmanın yüksek boyutları hemen her işgücü piyasası değerlendirmesinde yer almaktadır. Üstelik ülkede, ILO standartları çerçevesinde çalışma hayatı kalitesinin önemli ölçüde düşük olduğu bilinmekte ve standart çalışma ilişkileri dışında düşük ücretle oluşan işlerde resmi işsizlik oranlarına yansımaya önemli sayıda çalışan olduğu bilinmektedir (yaklaşık 400 milyon kişi)(India Exclusion Report 2013-14). Bölgede en fazla ağırlığa sahip ülke olan Hindistan'ın işsizlik oranı kendi yerel istatistiklerinde 2013 için %9,1; 2014 için %8,6 görülmektedir. ILO küresel hesaplamalarda bölge işsizlik oranını %3,9 oluşabilmesi için diğer ülke işsizlik oranlarının çok düşük hesaplanması gerekir.

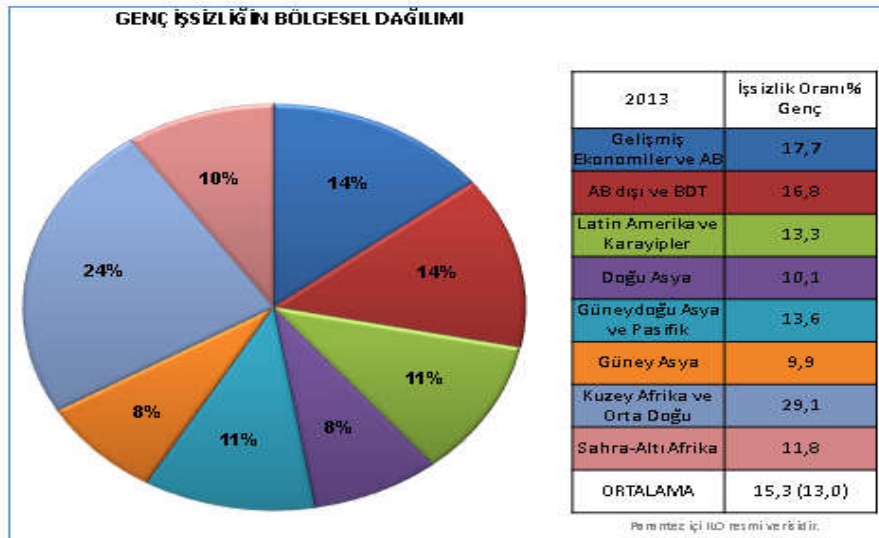
Grafik 5: Erkek İşsizliğin Bölgesel Dağılımı

Hemen her bölgede olduğu gibi küresel işsizlik oranları içinde erkekler kadınlardan daha avantajlı konumdadır. Erkekler arasında işsizlik oranı kadınlara göre daha düşüktür. Erkek işsizlik oranının en yüksek olduğu bölge Kuzey Afrika ve Ortadoğu, en düşük olduğu bölge Güney Asya’dır.

Grafik 6: Kadın İşsizliğin Bölgesel Dağılımı

Küresel kadın işsizlik oranı hesaplaması ile ILO resmi verisi arasında önemli bir farklılık bulunmaktadır. Detaylı ILO verilerinden hesapladığımız rakamlara göre küresel kadın işsizlik oranı %8,3 seviyesinde iken ILO resmi oranı %6,4 seviyesindedir. En yüksek kadın işsizlik oranının Kuzey Afrika ve Ortadoğu bölgesinde olduğu görülmektedir. En düşük kadın işsizlik oranı ise Doğu Asya bölgesindedir.

Grafik 7: Genç İşsizliğin Bölgesel Dağılımı

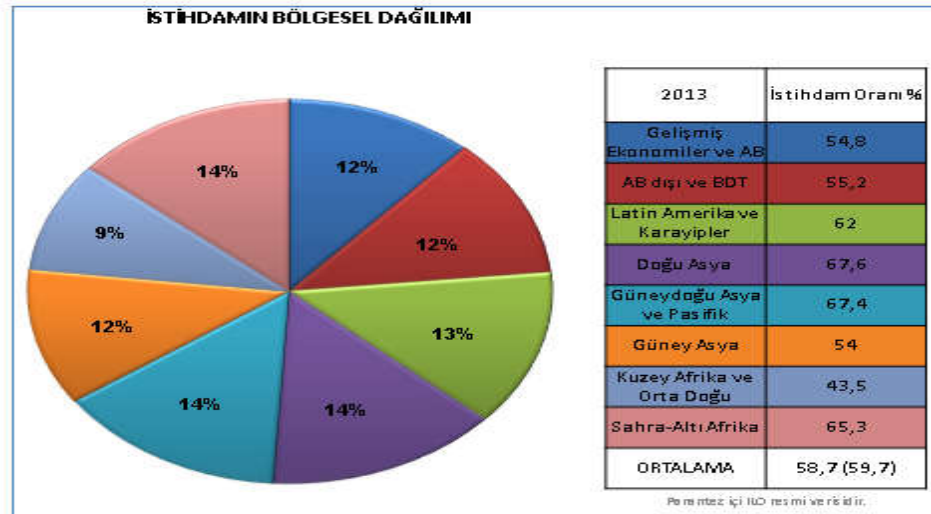
Küresel ekonomik krizin en fazla etkilediği kesim gençlerdir Dünya genelinde 74 milyon genç işsiz durumdadır. Hesapladığımız küresel genç işsizlik oranı %15, ILO resmi ilanına göre %13’tür. En yüksek genç işsizlik

oranı kadın işsizlik oranında da görüldüğü gibi Kuzey Afrika ve Ortadoğu bölgesindedir. Özellikle Arap Baharının süreci, bitmeyen savaş ve sürekli istikrarsızlık bölgedeki gençleri önemli ölçüde olumsuz etkilemiştir. Dünyada hemen her ülkede genç işsizlik temel tartışma konularının başında gelmektedir. Farklı çözümler üreterek genç işsizlikle mücadele politikaları yürütmeye çalışan ülkelerde, tarımdan sanayiye, sanattan spora kadar çok farklı yelpazede istihdam imkânları oluşturarak gençlerin işgücü piyasasından dışlanmasını önlemeye yönelik tedbirler önerilmektedir (Erdoğan ve Özdemir,2015:77vd).

Gelişmiş Ekonomiler ve AB bölgesinde genç işsizlik oranı yaklaşık %18 seviyesindedir. Özellikle İspanya, Yunanistan, Hırvatistan ve İtalya gibi ülkelerde bu oran fazlasıyla yükseldiği yükselmiştir. En yüksek genç işsizlik oranı %53 ile İspanya'dadır. Bunu %49,8 ile Yunanistan; %45,5 ile Hırvatistan ve %43,9 ile İtalya izlemektedir. Bu ülkelerde ve AB genelinde genç işsizlikle mücadele politikaları beklenen faydayı sağlayamamış görünmektedir. Örneğin tüm çabalara rağmen İspanya'da 2013'te %56,1'e tırmanmış genç işsizlik oranı yukarıda ifade edildiği gibi ancak %53 seviyesine çekilebilmiştir. İşsizlik özellikle AB'de gençler arasında önemli bir huzursuzluk kaynağı olarak toplumsal barışı tehdit eder hale gelmiştir (The Guardian, <http://www.theguardian.com/business/2013/aug/30/spain-youth-unemployment-record-high>)

6. İstihdam

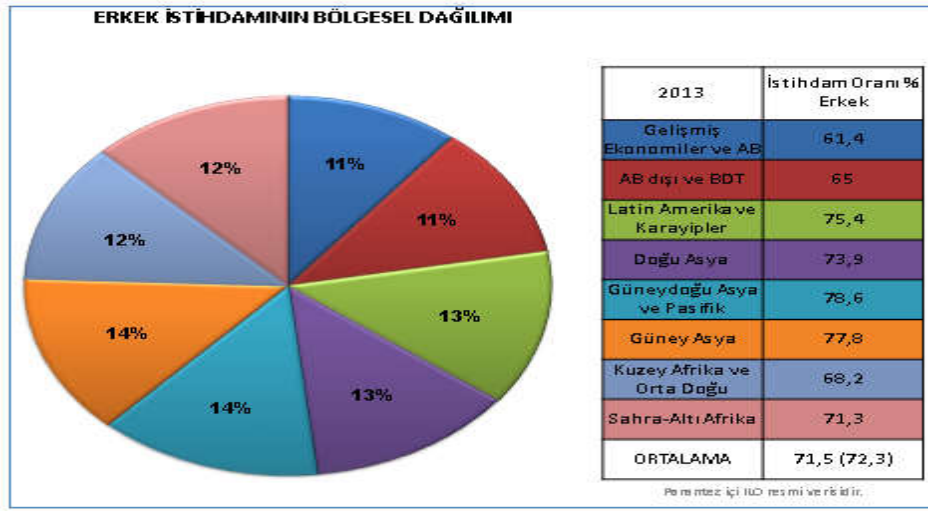
Küresel istihdam rakamları yıllar itibariyle artış göstermesine rağmen nüfus artış hızını yakalayamadığı için işsizlikte net azalış eğilimleri yakalanamamaktadır. Ancak her yıl artan nüfus karşısında işsizlik rakamlarının görece yakın oranlarda dalgalanması istihdam oranlarının görece dengeleyici seviyede olduğunu göstermektedir.

Grafik 8: İstihdamın Bölgesel Dağılımı

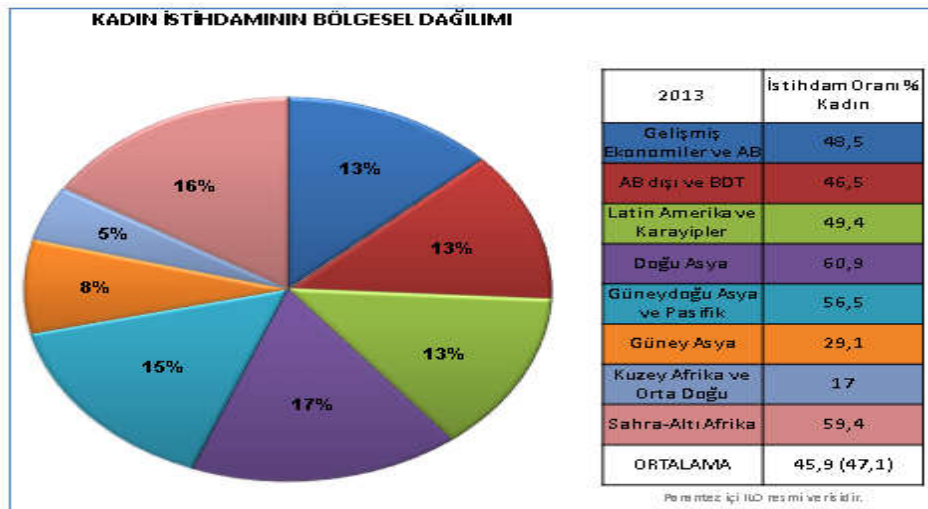
ILO resmi rakamlarına göre küresel işsizlik oranı %59,7 seviyesindedir. Bizim hesaplamamız bu rakamın %58,7 seviyesinde olduğunu göstermektedir. İstihdam oranının en yüksek olduğu bölge Doğu Asya iken en düşük olduğu bölge Kuzey Afrika ve Ortadoğu'dur. Bu kapsamda en

yüksek ve en düşük istihdam oranları arasında yaklaşık 24,1’lik fark bulunmaktadır. Gelişmiş Ekonomiler ve AB’de istihdam oranı geçmişe oranla bir hayli düşük seviyelerde %54,8 olarak belirmiştir. Bu oranla küresel istihdam içinde düşük bir konuma sahiptir. ILO verileri, yüksek istihdam oranlarına yıllardır alışık olduğumuz AB ve Gelişmiş Ekonomilerde durumun giderek kötüleştiğini gözler önüne sermektedir. Ancak üretimin Doğu Asya’ya kayması ile istihdamında görece bu bölgelerde yoğunlaşması kaçınılmazdır. Doğu Asya dünya istihdamının yaklaşık %14’ünü oluşturmaktadır. Yoğunluk oranlamasına bakıldığında Doğu Asya, Güneydoğu Asya ve Pasifik ve Sahra Altı Afrika bölgesi toplam küresel istihdamın %42’sini oluşturmaktadır.

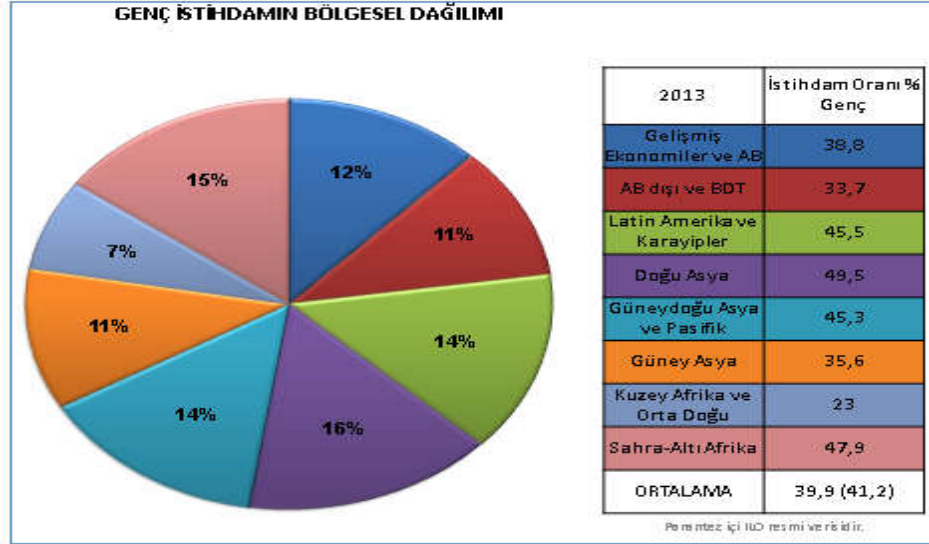
Grafik 9: Erkek İstihdamın Bölgesel Dağılımı

Küresel erkek istihdamı %70’in üzerinde bir orana sahiptir. En yüksek erkek istihdam oranının Güneydoğu Asya ve Pasifik Bölgesinde olduğu görülmektedir.

Grafik 10: Kadın İstihdamın Bölgesel Dağılımı

%46 (ILO resmi verisine göre %47,1) seviyesinde olan küresel kadın istihdam oranının en yüksek olduğu bölge Doğu Asya'dır. Kuzey Afrika ve Orta Doğu bölgesi ise %17 ile en düşük orana sahiptir.

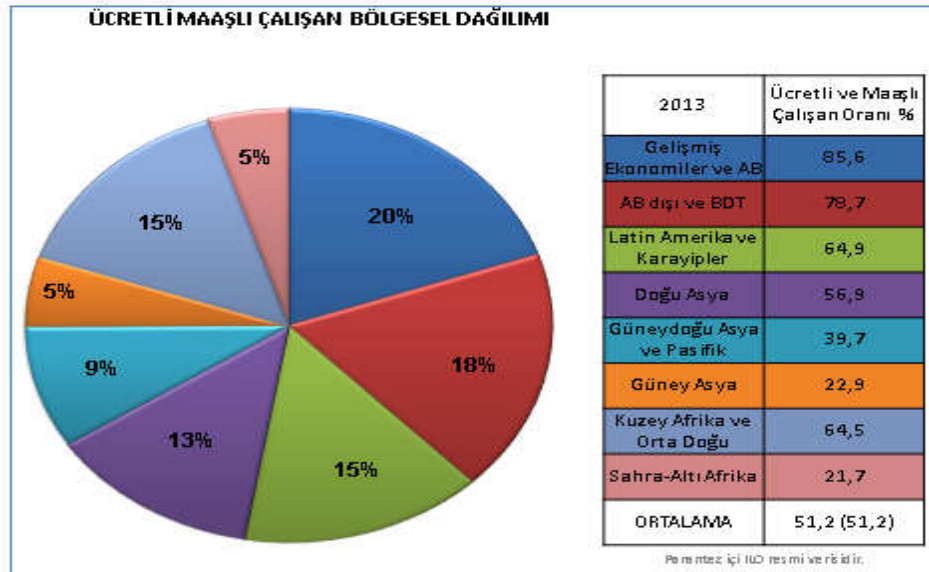

Grafik 11: Genç İstihdamın Bölgesel Dağılımı

Tüm dünyada problem olan genç işsizliği, genç istihdamının yetersizliğinden kaynaklanmaktadır. Küresel genç istihdamı yaklaşık %40 seviyesindedir. En yüksek genç istihdamı yine Doğu Asya'da yer alırken en düşük genç istihdamı Kuzey Afrika ve Orta Doğu'da bulunmaktadır.

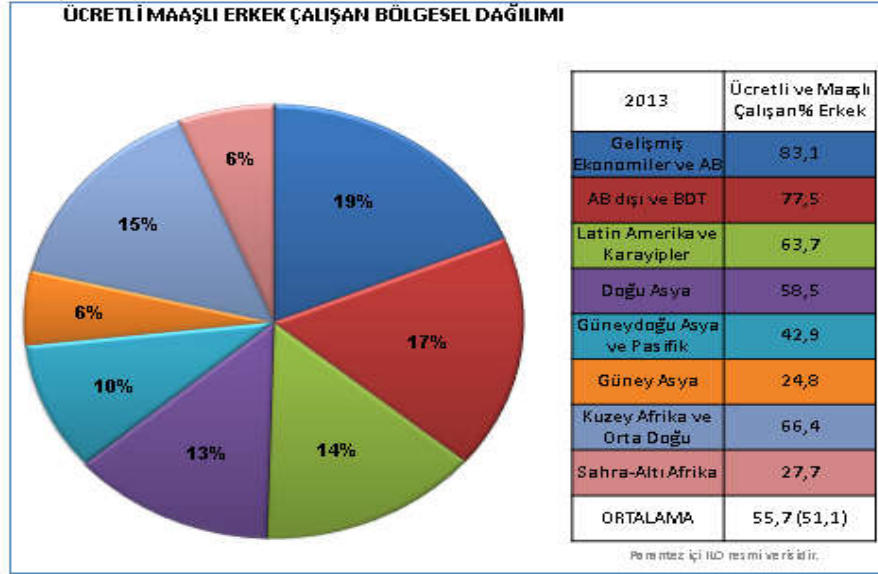
7. Ücretli Maaşlı Çalışanlar

Endüstri devriminden bu yana ücretli ve maaşlı çalışanlar toplam çalışanlar arasında giderek yükselen bir orana sahip olmuştur.

Grafik 12: Ücretli Maaşlı Çalışan Bölgesel Dağılımı

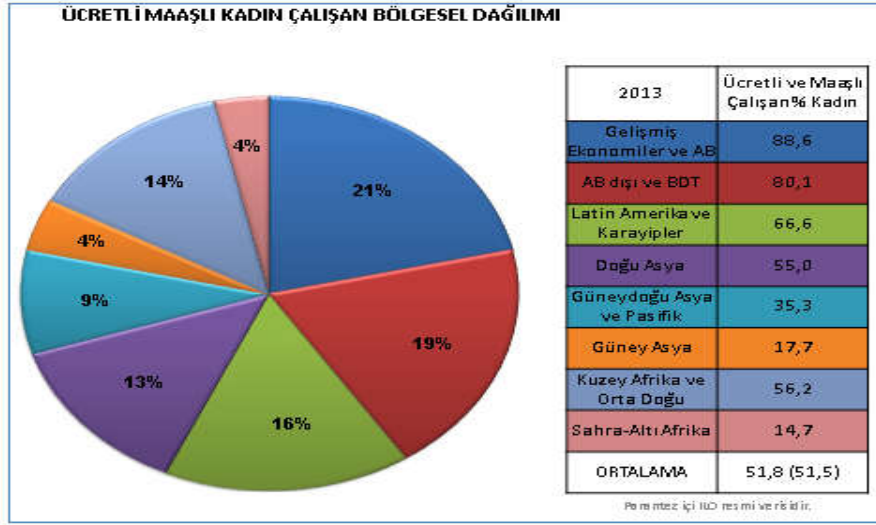
En yüksek ücretli ve maaşlı çalışan oranı Gelişmiş Ekonomiler ve AB bölgesindedir. Bu bölgedeki ücretli ve maaşlı çalışanlar en düşük orana sahip Sahra Altı Afrika’nın yaklaşık 4 katı kadardır. Kuzey Afrika ve Orta Doğu bölgesinde meydana gelen savaflara rağmen bölgede ücretli ve maaşlı çalışan oranının yüksekliği dikkat çekmektedir. Uluslararası yatırımların bölge halkını girişimcilikten ücretli maaşlı çalışana dönüştürme sürecinde olduğu anlaşılmaktadır (Özdemir ve Zambak, 2011)

Grafik 13: Ücretli Maaşlı Erkek Çalışan Bölgesel Dağılımı

Küresel ücretli maaşlı çalışanlar arasında erkeklerin oranı bizim hesaplamalarımıza göre yaklaşık %56, ILO resmi verilerine göre %51 seviyesindedir. Genel oranlarda olduğu gibi erkek ücretli maaşlı çalışanlar en fazla Gelişmiş Ekonomiler ve AB bölgesinde bulunmaktadır. Bu kesimde en düşük oran yine Sahra Altı-Afrika’da yer almaktadır. Ücretli maaşlı erkek çalışan dağılımının genel dağılıma benzer biçimde olduğu görülmektedir. Ancak hesaplama sonucu ortaya çıkan oran ile ILO resmi verisi arasındaki önemli fark da göze çarpmaktadır. Aynı veriler kadın çalışanlar için kullanıldığında belirgin bir fark oluşmadığı görülmektedir. Bu hesap uyumsuzluklarında zaman serileri ve bölgesel ayrıntıların tam olarak yansıtılmaması şüphesi her zaman olsa da aynı teknik kullanılarak bazı hesaplamaların resmi rakamlarla uyumlu bazılarının çok farklı oluşması tedirginlik oluşturmaktadır.

Aşağıda kadın ücretli maaşlı çalışanlara ilişkin bölgesel ayırım tablosunda bu durum açıkça görülmektedir. Hesaplama sonucu ortaya çıkan oran ile (%51,8) ILO resmi verisi (%51,5) arasında büyük uçurum bulunmamaktadır.

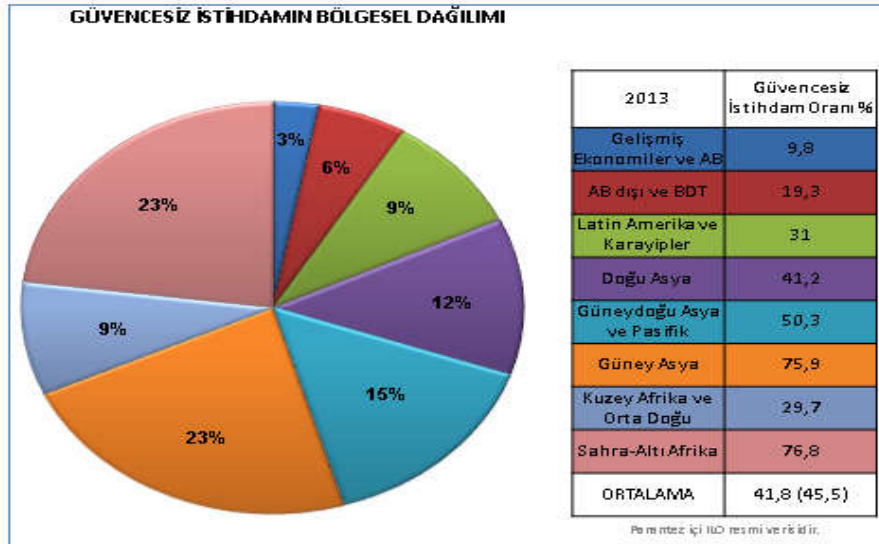

Grafik 14: Ücretli Maaşlı Çalışan Bölgesel Dağılımı

Küresel ücretli maaşlı kadın çalışanların oranı %51 seviyesindedir. Yukarıdaki eğilime uygun olarak en fazla oran yine Gelişmiş Ekonomiler ve AB bölgesinde bulunmaktadır. En düşük oran ise Sahra Altı Afrika bölgesinde yer alır. Latin Amerika ve Karayipler ile Doğu Asya bölgesinde giderek artan ücretli maaşlı kadın çalışan oranı dikkat çekmektedir.

8. Güvencesiz İstihdam

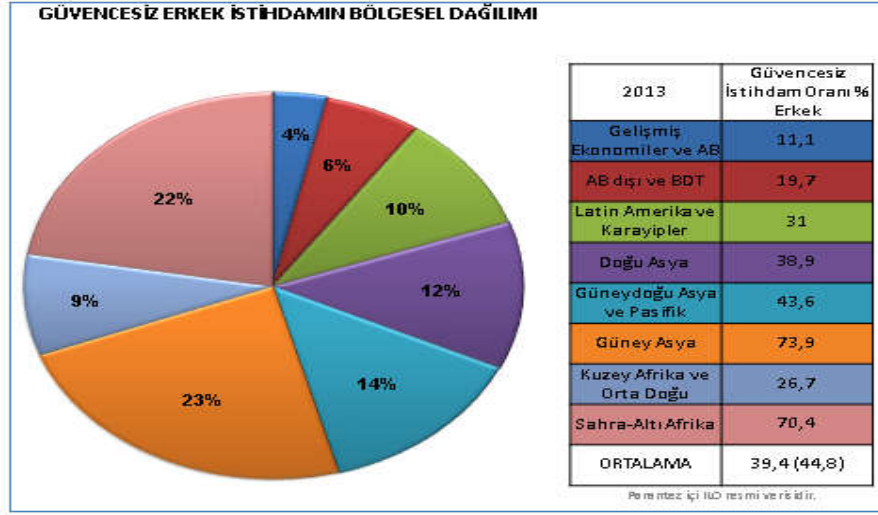
Çalışma hayatı kalitesinin en önemli parametrelerinden biridir.

Grafik 15: Güvencesiz İstihdamın Bölgesel Dağılımı

ILO'ya göre güvencesiz istihdam; formal bir iş sözleşmesi olmadan, sosyal güvenlikten, uygun çalışma koşullarından, sendikal ve temel haklardan yoksun ve yeterli ücret seviyesine sahip olunmadan sürdürülen düşük verimlilikli çalışmaları ifade eder. Bu kapsamda yoğunlukla kendi hesabına ve ücretsiz aile işçisi olarak çalışan kişiler arasında görülür (www.ilo.org-vulnerable employment). Giderek azalan bir orana sahip olmasına rağmen

hala dünya çalışanlarının %40’ından fazlası güvencesiz çalışmaktadır (1.44 milyar). En fazla güvencesiz çalışılan bölge Sahra Altı Afrika ve Güney Asya’dır. Bu bölgelerde çalışanların dörtte üçü güvencesiz işlerde istihdam edilmektedir. Güvencesiz istihdam gelişmişlik ile ters orantılı olduğu için doğal olarak bu oran Gelişmiş Ekonomiler ve AB bölgesinde en düşüktür.

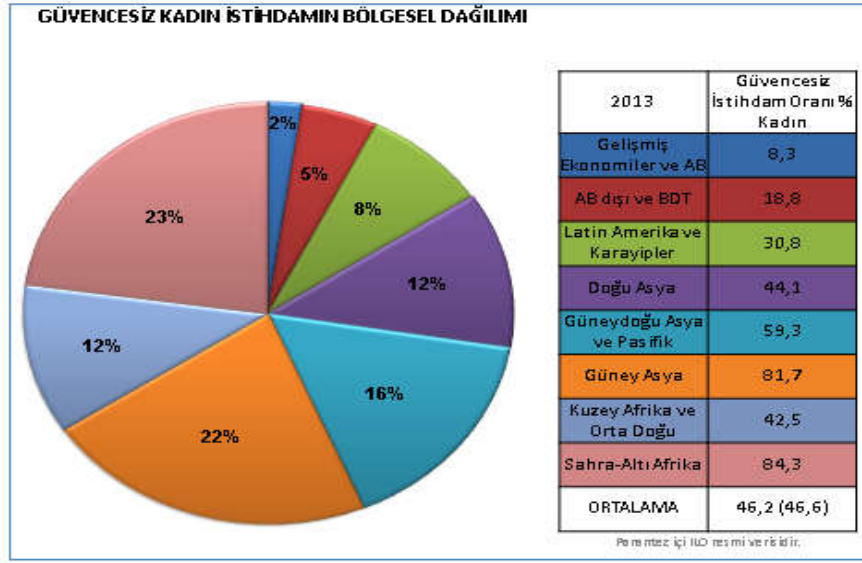

Grafik 16: Güvencesiz Erkek İstihdamın Bölgesel Dağılımı

Erkekler arasında en yüksek güvencesiz istihdam Güney Asya bölgesinde görülmektedir. Bunu Sahra Altı Afrika bölgesi izler. Son yıllarda Doğu Asya bölgesinde güvencesiz istihdamla mücadele politikalarının da etkisi ile bölgede oranda azalma kaydedilmiştir. Ancak ILO normlarına uyum sürecinde kendi kurallarını uygulayan ve çoğu zaman denetimden muaf hareket eden Doğu Asya’da (özellikle Çin’de) bu oranın düşmesi şüpheyle karşılanmaktadır.

‘Çalışan yoksulluk’, ‘düzgün iş’ gibi kavramlarla ortak alanda kullanılan güvencesiz istihdam, Gelişmiş Ekonomiler ve AB bölgesinde erkekler için %11 seviyesine ulaşmıştır. Bu orandaki yükselme nedenlerinden biri, ülkelerindeki istikrarsızlıktan kaçan insanların bölgeye hızlı göç dalgası ile yerleşmesinden kaynaklanmaktadır. ILO resmi verilerine göre erkekler arasındaki küresel güvencesiz istihdam oranı %45 seviyesindedir. Bu rakam toplam dünya erkek işgücünün neredeyse yarısının güvencesiz işlerde çalıştığını göstermektedir.

Aşağıda görüleceği üzere aynı durum kadın çalışanlar için de geçerlidir.

Grafik 17: Güvencesiz Kadın İstihdamın Bölgesel Dağılımı

Kadınlar arasında küresel güvencesiz istihdam oranı %47'ye yaklaşmıştır. Çalışma hayatının kalitesi ve standartları üzerine sürekli çalışmalar ve toplantılar yapılmasına, konunun ILO gündemini sürekli meşgul etmesine rağmen dünyada çalışan tüm kadınların da neredeyse yarısı güvencesiz istihdam içindedir.

SONUÇ

2008 krizi ardından dünya işgücü piyasası hala toparlanma çabasındadır.

Dünya işgücüne katılım oranları düşüş eğilimindedir. Bu durum özellikle Doğu Asya, Gelişmiş Ekonomiler ve AB'den kaynaklanmaktadır.

2008 krizi ardından işsizlik rakamları artmasına rağmen işsizlik oranlarında görece bir istikrar gözlemlenmektedir. 2013'te %6 seviyesinde olan işsizlik oranı 1991'deki %6,3'e göre daha iyi durumdadır. Genel erkek işsizlik oranı küresel ortalamanın altında iken (%5,7), kadın işsizlik oranı ortalamanın üzerindedir (%6,4).

Gençler arasında geçmişte de problem olan işsizlik giderek daha büyük bir sorun haline gelmiştir. Genç işsizliği neredeyse tüm bölgelerin/ülkelerin öncelikli konusudur. Dünya genelinde 74 milyon genç işsiz durumdadır. Küresel genç işsizlik oranı %13-15 aralığındadır.

Dünya'da ücretli maaşlı çalışan oranları giderek artmaktadır. 2013 itibariyle küresel işgücünün yarısı ücretli maaşlı çalışmaktadır. Ücret artışları verimlilik artışlarını yakalayamamakta ve reel ücretlerde düşüşler görülmektedir. Bu durum yaşam kalitesini düşürmektedir.

Güvencesiz istihdam oransal olarak azalmasına rağmen sayısal büyüklüğü hala çok yüksektir. Güvencesiz istihdam 2012'ye göre 2013'te 27 milyon artmış ve 1.44 milyar kişiye ulaşmıştır. Buna rağmen dünya genelinde 1991'den 2013'e yaklaşık %10,3 oransal azalış görülmektedir. Oransal azalışın en önemli nedenlerinden biri Doğu Asya'da yürütülen güvencesiz

işle mücadele projeleridir. Bu çaba ile 1991’de %70,4 seviyesinde olan oran 2013’te %41,2’ye düşürülmüştür (%40’tan fazla düşüş görülmektedir).

Genel değerlendirme;

Çalışma sonunda, dünya işgücü piyasalarının genel ve bölgesel düzeyde iyi bir durumda olmadığı, 2008 krizi öncesi konuma ulaşamadığı görülmüştür. Bir önceki yıl raporunda AB merkezli ekonomik kriz tahribatının 2014 itibariyle dünya geneline yayıldığı anlaşılmaktadır. 201 milyona ulaşan küresel işsizliğin önümüzdeki beş yıl içinde daha da artacağı (yaklaşık 8 milyon), dünyanın iktisadi büyümesinin %2-2,5 aralığında dalgalanacağı tahmin edilmektedir.

Bazı bölgelerde ‘çalışan yoksulluk’ rakamlarında iyileşmeler görülmesine rağmen (Doğu Asya, Güney Doğu Asya gibi) yaklaşık üç milyarlık dünya işgücü piyasasının yarısına yakını (1.44 milyar) güvencesiz işlerde çalışmaktadır. Dünyada yaklaşık 900 milyon kişi günlük 1,25 \$ altında bir kazançla hayatını sürdürme çabası içindedir.

AB merkezli iyileştirme planlarından istenilen sonuçların alınmadığı söylenebilir. Özellikle ülkeler arasındaki ticari işbirliğinin, daralan üretim neticesinde olumsuz yönde etkilendiği bu durumun işgücü ücretlerine olumsuz yansıdığı anlaşılmaktadır. Neredeyse hemen tüm bölgelerde ücret artışları verimlilik artışlarını yakalayamamıştır.

Çalışma hayatı giderek kalitesizleşmekte, eğitim istihdam eşleşmesindeki negatif eğrilme istikrar kazanmaya başlamıştır. 2014 itibariyle dünyada oluşmuş servetin %30-40’ının en zengin %10’un elinde olduğu düşünüldüğünde 2008 krizinin bedelini yine çalışan kesimin ödediği söylenebilir. Tüm bu veriler küresel çalışma hayatı standartlarının, taahhüt edilen ILO sözleşmelerinin önemli ölçüde altında olduğunu ortaya koymaktadır.

KAYNAKÇA

- Erdoğan,E., Özdemir, M.Ç.(2015), *Eğitimli Genç İşsizliği Araştırması: Sakarya İli Örneği*, Sakarya Kitabevi, Adapazarı-Sakarya.
- EUROSTAT,
<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/eurostat/home>,
Erişim Tarihi: 06.04.2015.
- EUROSTAT,<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&plugin=1&language=en&pcode=teina200>, Erişim Tarihi: 15.04.2015.
- ILO ESO (2015), *World Employment and Social Outlook*, , Geneva.
- India Exclusion Report 2013-14-
www.indianet.nl/pdf/IndiaExclusionReport2013-2014.pdf, Erişim Tarihi: 30.06.2015.
- Maliye Bakanlığı Yıllık Ekonomik Rapor,
<http://www.maliye.gov.tr/Sayfalar/YillikEkonomikRapor.aspx>,
Erişim Tarihi: 15.04.2015.
- Özdemir, M.Ç.(2014), Türkiye’de Uygulanan Teşvik Paketlerinin İşgücü Piyasaları Üzerine Etkileri, V.European Conference on Social and Behavioral Sciences, 11-14 September, Saint Petersburg, Russia.
- Özdemir,M.Ç.,Zanbak, M.(2011),” Küresel Dönüşümde Sosyal Politikanın Etkinliği: Dört Perspektiften Değerlendirme”, *İÜ İktisat Fakültesi Mecmuası*, 75.yıl özel sayı, C.61, S.2, s217-235.
- World Justice Project Rule of Law Index,
http://worldjusticeproject.org/sites/default/files/files/wjp_rule_of_law_index_2014_report.pdf Erişim Tarihi: 15.04.2015.